

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ- ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΥΘΟΥ

ΜΗΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: 5.200 μ.
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΒΑΣΗΣ: 150'
ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ: F (Μεγάλος)

Δεξιά του μοναστηριού της Αγίας Τριάδος **1** ξεκινάει η πρώτη διαδρομή (5.200 μ.) ενός μαγευτικού ταξιδιού που σας δίνει την δυνατότητα να έρθετε σε επαφή με τις σπάνιες φυσικές ομορφίες του Βοιού αλλά και να θαυμάσετε παλαιά κτίσματα ιδιαίτερα αισθητικής και αρχιτεκτονικής αξίας. Το μονοπάτι κατηφορίζει σε πυκνό δάσος οξείας και σας φέρνει στο μικρό ρέμα που έρχεται από το Παλιονμόστρον τον ναό των Ταξιαρχών. Όλο γύρω είναι τόσο ήσυχια που μόνο το κελάρυσμα του νερού ακούγεται. Εξάλλου στην ερημιά ποτέ δεν ξέρεις ποιος μιλάει ... η φύση... η ψυχή σου... ο εαυτός σου... ο αέρας... Βγαίνοντας από το δάσος το μονοπάτι ανηφορίζει και η πορεία συνεχίζεται πάνω σε βράχο έχοντας αριστερά την τοποθεσία Παλιάμπελα και δεξιά την πλαγιά του Πρίπορου **2**. Το θαυμάσιο μικτό δάσος του, αποτελείται από οξείες, βελανιδιές, γάβρους, καστανιές και τίες. Το μονοπάτι, προσφέρει επίσης μια μαγευτική εικόνα, της νότιας πλευράς του μοναστηριού που δεν την βλέπεις από πουνθενά αλλού.

Προχωράτε, τότε διασχίζοντας μεγάλα ξέφωτα και τότε διαπερνώντας δασένια τούνελ ώπου να βρεθείτε στο χωματόδρομο που συνδέει τον Βυθό με τον Αυγερινό. Περνάτε απέναντι, το μονοπάτι κατηφορίζει λιθόκτιστο και υπερυψωμένο, ως το γεφύρι Βακούφκο **3** που ζευει τον Πραμόριτσα και που κάποτε αυτό και η περιοχή του αποτελούσαν εκκλησιαστική περιοχή. Το τοπίο με το ποτάμι και την οργιώδη βλάστηση αιχμαλωτίζουν τις αισθήσεις και ξεκουράζουν.

Ανηφορίζοντας το μονοπάτι ελίσσεται ανάμεσα σε τοπία που μόνο το Βαίο μπορεί να συνθέσει. Το ποτάμι του Πραμόριτσα απαντάται παρόνι άλλοτε το βλέπεις να περνά κάτω από θεόρατους βράχους και άλλοτε κρυμμένο από τις πυκνές τίτες να ακούς μόνο την βουή του. Και γύρω έντονα τα χνάρια της αρκούδας και των αγριογούρουνων. Έως το 1960 το μονοπάτι αυτό ήταν ένας από τους κύριους δρόμους που συνέδεε τον Πεντάλοφο και τον Βυθό με το μοναστήρι της Αγίας Τριάδος, τον Αυγερινό, την Αγία Σωτήρα αλλά και με τα βοσκοτόπια και τα δάση. Αυτό το μονοπάτι ακολούθησε και ο ηπειρώτης ζωγράφος Μιχαήλ για να ζωγραφίσει μαζί με τον Κωνσταντίνο τον ναό του Αγίου Αχιλλείου του Πεντάλοφου (1774) και στη συνέχεια μόνος του, τον ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στην Αγία Σωτήρα (1783) και το καθολικό του μοναστηριού της Αγίας Τριάδος (1802) που ήταν και το τελευταίο έργο του.

Εκεί που το μονοπάτι διακλαδίζεται και τραβάει δεξιά για τον Βυθό και αριστερά για την Αγία Σωτήρα θα βρεθείτε στη θέση "Αλάιστρα" **4**. Εδώ το πανόραμα που ανοίγεται είναι συναρπαστικό. Το στενό τοπίο που σχηματίζουν οι κατάφυτες πλαγιές του Καραουλιού και της Χοντρίς, η τεχνητή λίμνη που μοιάζει με φιάδρ και η ατέρμονη πρεμία των χρωμάτων, συνθέτουν το δοξαστικό μιας σπάνιας για τις μέρες μας συνεργασίας ανθρώπου και φύσης. Κατηφορίζετε το στολισμένο από μωβ λαδανιές μονοπάτι που σε λίγο σας φέρνει στο γεφύρι του Νταμπάκη **5**. Από τούτο το σημείο αρχίζει η τεχνητή λίμνη του Πραμόριτσα. Την παράσταση κλέβουν η δέση του Καραγιάννη **6** το γραφικό τοπία της λίμνης και ο μικρός μονόκωρος ναός του Αγίου Πολυκάριπου **7** που χτίστηκε το 1962. Ακολουθώντας νοτιοδυτική πορεία και αφού περάσετε τον μύλο του Καραγιάννη **8** βυθισμένο στο νερό, θα δείτε την εντυπωσιακή καστανιά της Πασαλένας **9** και θα ξεδιψάσετε στην Βρύση Αγιοερί **10**.

Από το αγιοερί και σε μικρή απόσταση θα φτάσετε στη πλατεία "Μάρμαρος" του Βυθού όπου εκεί ολοκληρώνεται η πρώτη διαδρομή του ταξιδιού μας αλλά ταυτόχρονα το σημείο αυτό αποτελεί αφετηρία για την δεύτερη διαδρομή που θα σας αφήσει εξίσου εξαιρετικές εντυπώσεις.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΥΘΟΥ-ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ

ΜΗΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: 2.300 μ.
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΒΑΣΗΣ: 60'
ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ: A (Μικρός)

Από την κεντρική πλατεία του Βυθού «Μάρμαρος», ξεκινάει η δεύτερη διαδρομή του ταξιδιού μας, συνολικού μήκους 2.300 μέτρων, που θα σας φέρει σε επαφή με την πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του Βυθού. Περιπλανώμενοι στα γραφικά σοκάκια του χωριού θα διαπιστώσετε ότι ο Βυθός

1 είναι από εκείνα τα χωριά που έχουν κρατήσει την παραδοσιακή τους μορφή. Εξάλλου, αυτό το μαρτυρούν το τόπι ιδιαίτερα φυσικού κάλλους, η ζωή και η φιλοξενία των ανθρώπων, οι δραστηριότητες του Πολιτιστικού Συλλόγου, η πέτρινη αρματοσία των οπιτών του με τα λιθανάγλυφα αγκυράρια, το επιβλητικό καμπαναριό των Εισοδών της Θεοτόκου, το λιθόστρωτο σοκάκι, οι αμφίτερες βρύσες και τα πέτρινα ταξιδιό γεφύρια που ενώνουν τις συνοικίες του.

Από την κεντρική πλατεία και αφού ακολουθήσετε την πορεία που χαράζουν τα καλντερίμια **2** θα βρεθείτε στον Πάνω μαχαλά, τους Κερασσοφτάδες, όπου σε περιοχή θέση βρίσκεται η διάωροη οικία της Αγαθούλας Γκάδαρη **3** που χτίστηκε από ντολιχένιους μαστόρους το 1865. Οι πελεκητές πέτρες, οι ξυλοδεσιές, τα ψηλά μπαλκόνια, το λιθανάγλυφο υπέρθυρο, οι πολεμίστρες καθώς και η αρχιτεκτονική διαρρύθμιση του εσωτερικού χώρου με τις λογογραφικές συλλογές που δείχνουν την λειτουργία ενός Βοιάδικου σπιτιού ιστορούν για το πως η ανάγκη γίνεται σπουδή τέχνης και ομορφιάς. Από τη βρύση **4** που χτίστηκε το **190** με δωπάνες του Παύλου και της Δέσποις Μπινάκη το μονοπάτι σας φέρνει στο μικρό πέτρινο γεφύρι της Λένους. Περνά κάτω από τον **5** υπαυτικό βράχο "Μπισπριά της Λένους", με μια θαυμάσια θέα προς τον Βυθό, διασχίζει το δάσος Μονούκι, με τις θεόρατες καστανιές **6** και κατηφορίζει στον Κάτω μαχαλά. Εκεί αφού ξεδιψάσετε στην βρύση με τα δυο Σωλάρια **7**, ανηφορίζετε την ασφαλοποιημένο δρόμο που οδηγεί στον Πεντάλοφο. Φτάνοντας στον Ιερό Ναό του Αγίου Αχιλλείου μπορείτε να απολαύσετε την υπέροχη θέα που προσφέρει ο λόφος όπου είναι κτισμένος ο ναός και να ξεασπώσετε μιας και ολοκληρώνετε και η δεύτερη διαδρομή.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΑΣ ΣΩΤΗΡΑΣ-ΓΕΦΥΡΙ ΣΒΟΛΙΑΝΗΣ

ΜΗΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: 1.300 μ.
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΒΑΣΗΣ: 35'
ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ: A (Μικρός)

Από την κεντρική πλατεία της Αγίας Σωτήρας **28**, Σβόλιανη για τους ντόπιους, ξεκινάει η πέμπτη και μικρότερη διαδρομή του ταξιδιού του Πραμόριτσα συνολικού μήκους 1.300 μέτρων που αποτελεί ένα μικρό κομμάτι της 4ης διαδρομής και ενδεδειγνται για μια ξεκούραστη αλλά και πολύ ευχάριστη περιήγηση στις φυσικές ομορφιές του τόπου.

Η παλιά Σβόλιανη ιδρύθηκε στα τέλος του 17ου αιώνα από οικογένειες που ήρθαν από τους οικισμούς Γκοξιάδες και Τσέρο και παρά την εμφανή εγκατάλειψη παραμένει ακόμα φορτωμένη με πέτρινα σπitalia, καλντερίμια, εκκλησιές, βρύσες, εικονοστάσια και περιτυλιγμένη με παραδόσεις και παλιούς θρύλους για το χτίσιμό της.

Από την πλατεία του οικισμού, κατηφορίζοντας περνάτε από το διάωρο σοκάκι **29**, σωστά κομψότενχημα της βοιακής αρχιτεκτονικής που χτίστηκε το 1912 και συναντάτε το μονοπάτι στο ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος **30**. Είναι το παλαιότερο εκκλησιαστικό μνημείο του χωριού και σύμφωνα με μια παράδοση χτίστηκε από κάποιους κλεφταρματολούς οι οποίοι κυνηγημένοι από τους Τούρκους κρυφτήκαν σ' αυτό το σημείο και σωθηκαν.

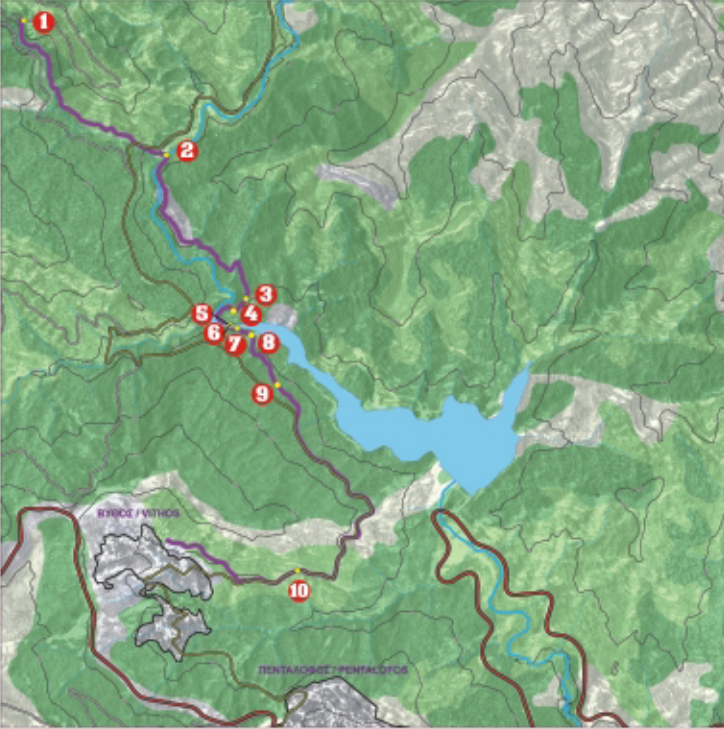
Το λιθόστρωτο μονοπάτι μέσα σε πυκνό βελανδοσάς παίρνει την κατηφορία και περνάει από την βρύση "Σαμαρίνα" **31** το νερό της οποίας δεν είναι πόσιμο γι' αυτό και οι σβολιανώτες με μια δόση ειρωνείας την ονόμασαν έτσι γιατί αντίθετως η Σαμαρίνα φημίζεται για τα πολλά και εύγευστα νερά της. Μετά από 1 χλμ πορείας θα συναντήσετε την εθνική οδό Κοζάνης - Ιωαννίνων περνάτε απέναντι να τα δέλα στο εικονοστάσι θα βρείτε το πέτρινο μονοπάτι που θα σας φέρεi στην κορυφή ενός απότομου αλλά και θεόρατου βράχου. Από εκεί θα απολαύσετε τη θέα **32** που προσφέρουν οι μαιονδροειδείς χαραδρώσεις του Βοιού και πυκνά δάση της Τσούκας ενώ στα ριζά του βράχου, θα δείτε την πέτρινη τροχιά του γεφυριού της Σβόλιανης. Αριστερά και πάνω από τον Πραμόριτσα υψώνεται ο κοφτός γκρεμός της Γκουρκουλίσας. Σ' αυτό τον γκρεμό έρχιναν τα άρρωστα ζώα οι κτηνοτρόφοι της περιοχής.

Συνεχίζετε να κατηφορίζετε. Το μονοπάτι διατηρεί το λιθόστρωτό σε πολλά σημεία, ακέραο όπως το κατασκεύασαν χρόνια πριν οι σβολιανώτες μάστοροι. Σε μικρή απόσταση θα βρεθείτε στην βρύση Βλάχος **33** Την ονομασία της την οφείλει σε κάποιο βλάχο που ξεδιψούσε αυτές και το κοπάδι του.

Ακολουθείτε το μονοπάτι που σε λίγα λεπτά σας φέρνει πάνω στην ράχη του γεφυριού της Σβόλιανης. Χρόνια και χρόνια με τα δυο τον τόξα δρασκελίες τον Πραμόριτσα, ενώοντας την Αγία Σωτήρα με την Χρυσοαγή, το Δίλοφο και το Κλαψόδεντρο. Το γεφύρι της Σβόλιανης **34**, χτίστηκε στα 1850-51 με ενέργειες του Πάπα- Νικηφόρου Ξενοπούλου. Ένας από τους μαστόρους που πήρε μέρος στο χτίσιμό του ήταν ο Γεώργιος Αντιωνόπουλος από την Αγία Σωτήρα (Σβόλιανη). Το μήκος του φτάνει τα 26 μ. και το ύψος τα 8,50 μέτρα. Κάτω από το μεγάλο τόξο έχουν δημιουργηθεί σταλκτικές μήκους 10-15 εκατοστών. Αυτό οφείλεται στα ελασα ασθενεία που περικεννται στο κόνιαμα και παρασώνονται από τα νερά της βροχής.

Πέτρινες κορμοστασιές, δρασκελιές του δέους, πρωτομάστοροι ασπούδαχτοι σπουδαίοι με την τέχνη τους δάμασαν τους άγριους θεούς των ποταμών και σαν παλιά τοιχογραφία διηγούνται πέτρα την πέτρα, τους αλλόκοτους θρύλους που ζώνουν τα υγρά τους θεμέλια και ιστορούν για το πως ένα ανθρώπινο έργο μπορεί να προεκτείνει την ομορφιά της φύσης. Εκεί τελειώνει και το ταξίδι του Πραμόριτσα, μια ευχάριστη περιπέτεια που η τέρτατα οικολογική του αξία, οι εικόνες του, η περηφάνια και η φιλοξενία των ανθρώπων του θα σας συνοδεύουν για πάντα.

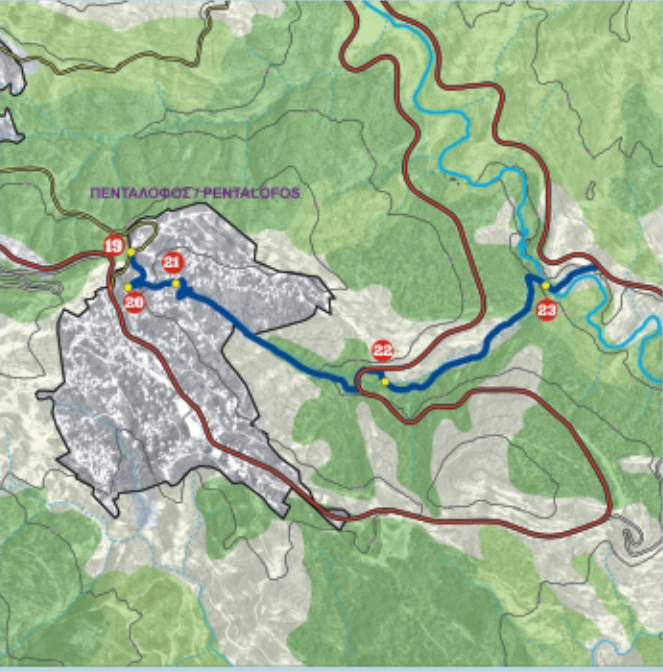
ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1

“αφουγκραστείτε την βουή του ποταμού”

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ-ΓΕΦΥΡΙ ΝΤΕΡΗ

ΜΗΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: 2.400 μ.
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΒΑΣΗΣ: 60'
ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ: B (Κανονικός)

Από την παλαιότερη εκκλησία του Πεντάλοφου και ένα από τα σπουδαιότερα μεταβυζαντινά μνημεία ιστορίας και τέχνης της Δυτικής Μακεδονίας, τον Άγιο Αχιλλείο **19**, ξεκινάει η τρίτη διαδρομή του ταξιδιού μας συνολικού μήκους 2.400 μέτρων.

Το λιθόστρωτο μονοπάτι που ξεκινάει ακριβώς απέναντι από τον ναό κατηφορίζει διασχίζοντας τον Κάτω μαχαλά του μεγαλύτερου μαστοροχαριού της Μακεδονίας, τον Πεντάλοφο **20**. Ο ιστορικός και παραδοσιακός αυτός οικισμός βρίσκεται στα συνθετά του Βοιού και σε υψόμετρο 1060 μέτρων και για τον γνωρίσιες από κοντά θα πρέπει να κωδείς στα στενοράμια του που φιλοδιηγίζονται σερπείτ μέσα στα σπάλανα του και να αναστρέψετε εκεί σπάνιες ιστορίες ανθρώπων και παραμυθένες παραδόσεις.

Το καλντερίμι που σε όλο του το διάβα συναντά κτίσματα με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας, περνά μπροστά από τον ναό της Αγίας Βαρβάρας **21** που χτίστηκε το 1867. Η είσοδος του ναού με τις πελεκητές κολώνες, τις διακοσμήσεις και το λιθανάγλυφο εξαιρέτηρο στο κέντρο της είναι εξαιρετικής τέχνης.

Η διαδρομή συνεχίζεται πάνω σε χωματόδρομο ο οποίος περνώντας από ένα υπερόχο δάσος με πελώριες καστανιές συναντάει την εθνική οδό Κοζάνης - Ιωαννίνων όπου και περνάτε απέναντι για να δροσιστείτε στην Βρύση Σκήης **22** που η ονομασία της σημαίνει "στους κήπους". Το ταξίδι του Πραμόριτσα, ακολουθεί το λιθόστρωτο μονοπάτι, που κινείται σε ένα τούνελ από πυκνή βλάστηση. Λίγο μετά διακλαδίζεται, δεξιά οδηγεί προς τους Αργαλειούς και αριστερά αφού περάσει το μικρό ριμίκι που έρχεται από τη Σκήης κατηφορίζει καγκελυτά και φτάνει στο Γεφύρι του Βοιού **23**. Είναι το πρώτο πέτρινο ταξιδιό γεφύρι που συναντά το ποτάμι του Πραμόριτσα από το ξεκίνημά του. Το τοπίο μοιάζει με νεοαίδωτοπο, εδώ, οποσδήποτε επιβάλλεται μια στάση για να αφουγκραστείτε αλλά και για να απολαύσετε τη φύση, τον ερειπωμένο "νερόμυλο του Ντέρη" και την "δέση του Τίτορου" που τροφοδοτούσε με νερό τον μύλο. Το μονοπάτι συνεχίζει και τελειώνει στην εθνική οδό που βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση από το γεφύρι.

Δυτικά του Ν. Κοζάνης, εκεί που η Δ. Μακεδονία συναντά την Ήπειρο και η κραταιά Πίνδος απλώνει τα πλοκάμια της φορτωμένα με ψηλά βουνά, παρθένα δάση, ορμητικά ποτάμια και βαθιές χαράδρες που σαν πελώριο ψαροκόκαλο διακλαδίζονται και φτάνουν ως τους μικρούς εύφορους κάμπους του Αλιάκμονα ορθώνεται το όρος Βοίο.

45 χιλιόμετρα είναι το μήκος του με ψηλότερη κορυφή του τον Προφήτη Ηλία (1805μ.) του Πεντάλοφου. Αρχίζει από τον νομό Καστοριάς στη περιοχή του Νεστορίου, περνάει από τον νομό Κοζάνης και κατηφορίζει και τερματίζει στο νομό Γρεβενών.

Η γεωλογική συγκρότηση του Βοιού όρος που αποτελείται από πετρώματα της μολδόσας, του ασβεστόλιθου, του οφιόλιθου και άλλων πετρωμάτων, σε συνδυασμό με τις κλιματολογικές συνθήκες δημιούργησαν μια εντυπωσιακή ποικιλία χλωρίδας σε όλες τις ζώνες.

Απέραντα δάση από Μαύρη πεύκη (Pinus nigra), οξείες, (fugus silvatica), μακεδονικά έλατα (abies borisii regis), Βελανιδιές (Quercus), καστανιές (castanea) και γάβρους (carpinus) καλύπτουν τις κοιλάδες και τις πλαγιές των βουνών. Επίσης φιλοξενεί σπάνια ενδημικά αγριολούλουδα, όπως το Lamioropsis carpinii Greuter αλλά και ένα πλήθος άλλων ειδών όπως τα Verbascum bioissierii, Λαδανιές (Cistus incanus), ανεμώνες (anemone ranonina), κρινάκια (sternbergia lutea), σαλιέι όρχις ο κεκαυμένος (orchis ustulata), κ.α. Η οικολογική του αξία το καθιστά σημαντικό διότιποστο για λύκος (Canis lupus), ζαρκαδία, αγριόαικούς (Sus scrofa), αγριόγαιους και για την καρεβά αρκούδα (Ursus arctos). Στην ορειθοπανίδα αναφέρονται 97 είδη πουλιών ενώ έχουν καταγραφεί ένα πλήθος ερπετών όπως οχιά (Vipera ammodytes), δενδρογαλιά (coluber gettonensis), αμφίβιον σαλαμάνδρα (salamandra salamandra) και εντόμων.

Κυρίαρχος της περιοχής, το βοερό ποτάμι του πολύστροφου Πραμόριτσα, παραπόταμος του Αλιάκμονα που με το υδάτινο διάβα του χαράζει φοράγγια, κινεί νερόμυλους, ποτίζει χωράφια, μαστορεύει τοπία και γίνεται ταξιδευτής. Σε τούτο τον τόπο που οι λαγκοειδείς βουλίζουν μυστικά στην άκνη της απεραντοσύνης και το κάθε τοπίο είναι μια ψυχική διάθεση στο φως, το χρώμα, στους ήχους, στα τραγουδία της ξενιτιάς και την ιστορία του ανθρώπου και της πέτρας, ξεδιπλώνουν την ιστορία τους τα φημισμένα μαστοροχαρία της Κοινότητας Πεντάλοφου. Πάνω πάνω στέκει ιστορικός Πεντάλοφος, κατάντικρο ο Βυθός βυθισμένος στα δαύτα του Καραουλιού, το Δίλοφο με τα πυργόπιτα και ανάμεσα σε δρυς η πανοραμική Αγία Σωτήρα.

ΓΕΦΥΡΙ ΝΤΕΡΗ-ΓΕΦΥΡΙ ΣΒΟΛΙΑΝΗΣ

ΜΗΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ: 5.800 μ.
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΒΑΣΗΣ: 170'
ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ: F (Μεγάλος)

«Μυρίστε το άρωμα των στρύγγιτων θυμαριών»

Από εμφανή σημείο (πινακίδα χάρτη) της εθνικής οδού Κοζάνης Ιωαννίνων και σε απόσταση 5 χιλιομέτρων περίπου από τον Πεντάλοφο ξεκινάει η τέταρτη και η πιο ενδιαφέρουσα διαδρομή του ταξιδιού του ποταμού Πραμόριτσα που έχει όμορς και τον μεγαλύτερο βόθρο δύσκολος. Το παλιό μολά σε άριστη κατάσταση δε λιθόστρωτο μονοπάτι κατηφορίζει καγκελυτά και φτάνει στο Γεφύρι του Ντέρη **26**. Είναι το πρώτο πέτρινο ταξιδιό γεφύρι που συναντά το ποτάμι του Πραμόριτσα από το ξεκίνημά του. Το τοπίο μοιάζει με νεοαίδωτοπο, εδώ, οποσδήποτε επιβάλλεται μια στάση για να απολαύσετε τη φύση, τον ερειπωμένο "νερόμυλο του Ντέρη" και την "δέση του Τίτορου" που τροφοδοτούσε με νερό τον μύλο.

Το ταξίδι του πολύστροφου Πραμόριτσα συνεχίζεται επάνω στο παλιό καλντερίμι όπου με πολύ μεράκι αλλά και μεγάλο κόπο κατασκεύασαν οι πρόγονοί μας με εβελονική εργασία. Σε απόσταση 400 μέτρων από το γεφύρι του Ντέρη στρίβετε αριστερά στην διακλαδωση και κατηφορίζοντας θα βρεθείτε στους "Αργαλειούς" **27**, τους δύο κώδικας βράχους που όμοιοι με εύλα αργαλειού, στέκουν ο ένας αντίκρυ στον άλλον και ορθώνονται σαν τις συμπληγάδες πάνω από το λιθόστρωτο μονοπάτι, που άλλοτε μοιάζουν να το προστατεύουν και άλλοτε να το απειλούν.

Το μονοπάτι που διατηρεί το παλιό το λιθόστρωτο διασχίζει ένα πυκνό δάσος από φουντουκιές (corylus), περνά από το πηγάδι (μινάρ) της Αρκούδας **28** με το εύγευστο και παγωμένο του νερό, και μετά από την καλύβα του Πανταζήκη που μοιάζει με πύργο, κατηφορίζει για το στεριοπήγαδο και το εξωκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας **29**. Αί Βαρβάρισσα την λένε οι Πενταλοφίτες για να την ξεχωρίζουν από τον ενοριακό ναό της Κάτω συνοικίας.

Στην περιοχή "του Φυλάκτη το γεφύρι", περνάτε τον Πραμόριτσα, διασχίζεται την εθνική οδό Κοζάνης - Ιωαννίνων και στην συνέχεια ανηφορίζετε την πέτρινη σκάλα που η θέα **30** προς τα γύρω βουνά, Αγιή και Ρωμούνι που εμφανίζονται το ένα πίσω από το άλλο έχοντας σε πρώτο πλάνο τον Πεντάλοφο είναι υπέροχη. Μετά την βρύση Κάμνος και αφού έχετε διανύσει 8 περίπου χιλιόμετρα από τον Πεντάλοφο φτάνετε στον παραδοσιακό οικισμό της Αγίας Σωτήρας **31**. Η παλιά Σβόλιανη, για τους ντόπιους, ιδρύθηκε στο τέλος του 17ου αιώνα από οικογένειες που ήρθαν από τους οικισμούς Γκοξιάδες και Τσέρο και παρά την εμφανή εγκατάλειψη παραμένει ακόμα φορτωμένη με πέτρινα σπitalia, καλντερίμια, εκκλησιές, βρύσες, εικονοστάσια και περιτυλιγμέν με παραδόσεις και παλιούς θρύλους για το χτίσιμό της.

Από την πλατεία του οικισμού, κατηφορίζοντας περνάτε από το διάωρο σοκάκι **32**, σωστό κομψότενχημα της βοιακής αρχιτεκτονικής που χτίστηκε το 1912 και συναντάτε το μονοπάτι στο ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος **33**. Είναι το παλαιότερο εκκλησιαστικό μνημείο του χωριού και σύμφωνα με μια παράδοση χτίστηκε από κάποιους κλεφταρματολούς οι οποίοι κυνηγημένοι από τους Τούρκους κρυφτήκαν σ' αυτό το σημείο και σωθηκαν.

Το λιθόστρωτο μονοπάτι μέσα σε πυκνό βελανδοσάς παίρνει την κατηφορία και περνάει από την βρύση "Σαμαρίνα" **34** το νερό της οποίας δεν είναι πόσιμο γι' αυτό και οι σβολιανώτες με μια δόση ειρωνείας την ονόμασαν έτσι γιατί αντίθετως η Σαμαρίνα φημίζεται για τα πολλά και εύγευστα νερά της. Μετά από 1 χλμ πορείας θα συναντήσετε την εθνική οδό Κοζάνης - Ιωαννίνων περνάτε απέναντι και δίπλα στο εικονοστάσι θα βρείτε το πέτρινο μονοπάτι που θα σας φέρεi στην κορυφή ενός

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΠΡΑΜΟΡΙΤΣΑ

"Το ταξίδι που ζυπινάει τις αισθήσεις σας!!"

- Μυρίστε το άρωμα των στρύγγιτων θυμαριών
- Αφουγκραστείτε την βουή του ποταμού
- Θαυμάστε τις πέτρινες αρματοωσιές των σπιτιών
- Χαϊδέψτε τις ρυτιδισμένες πέτρες των γεφυριών
- Δοκιμάστε το εύγευστο νερό των πηγών

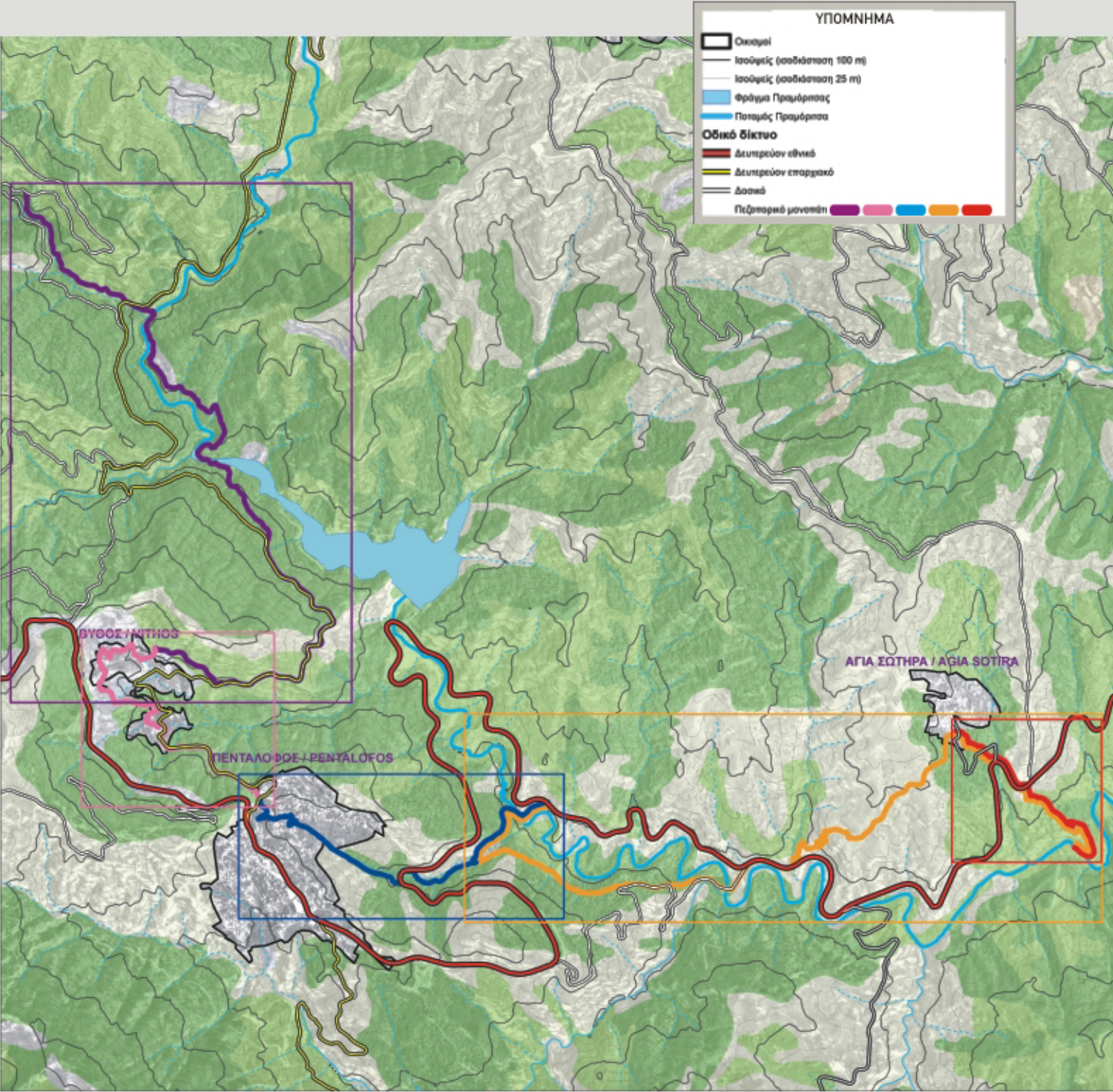
απότομο αλλά και θεόρατο βράχου. Από εκεί θα απολαύσετε τη θέα **32** που προσφέρουν οι μαιονδροειδείς χαραδρώσεις του Βοιού και πυκνά δάση της Τσούκας ενώ στα ριζά του βράχου, θα δείτε την πέτρινη τροχιά του γεφυριού της Σβόλιανης. Αριστερά και πάνω από τον Πραμόριτσα υψώνεται ο κοφτός γκρεμός της Γκουρκουλίσας. Σ' αυτό τον γκρεμό έρχιναν τα άρρωστα ζώα οι κτηνοτρόφοι της περιοχής.

Συνεχίζετε να κατηφορίζετε. Το μονοπάτι διατηρεί το λιθόστρωτό του σε πολλά σημεία, ακέραο όπως το κατασκεύασαν χρόνια πριν οι σβολιανώτες μάστοροι. Σε μικρή απόσταση θα βρεθείτε στην βρύση Βλάχος **33**. Την ονομασία της την οφείλει σε κάποιο βλάχο που ξεδιψούσε αυτές και το κοπάδι του.

Ακολουθείτε το μονοπάτι που σε λίγα λεπτά σας φέρνει πάνω στην ράχη του γεφυριού της Σβόλιανης. Χρόνια και χρόνια με τα δύο τον τόξα δρασκελίες τον Πραμόριτσα, ενώοντας την Αγία Σωτήρα με την Χρυσοαγή, το Δίλοφο και το Κλαψόδεντρο. Το γεφύρι της Σβόλιανης **34**, χτίστηκε στα 1850-51 με ενέργειες του Πάπα- Νικηφόρου Ξενοπούλου. Ένας από τους μαστόρους που πήρε μέρος στο χτίσιμό του ήταν ο Γεώργιος Αντιωνόπουλος από την Αγία Σωτήρα (Σβόλιανη). Το μήκος του φτάνει τα 26 μ. και το ύψος τα 8,50 μέτρα. Κάτω από μεγάλο τόξο έχουν δημιουργηθεί σταλκτικές μήκους 10-15 εκατοστών. Αυτό οφείλεται στα ελασα ασθενεία που περικεννται στο κόνιαμα και παρασώνονται από τα νερά της βροχής.

Πέτρινες κορμοστασιές, δρασκελιές του δέους, πρωτομάστοροι ασπούδαχτοι σπουδαίοι με την τέχνη τους δάμασαν τους άγριους θεούς των ποταμών και σαν παλιά τοιχογραφία διηγούνται πέτρα την πέτρα, τους αλλόκοτους θρύλους που ζώνουν τα υγρά τους θεμέλια και ιστορούν για το πως ένα ανθρώπινο έργο μπορεί να προεκτείνει την ομορφιά της φύσης.

Εκεί τελειώνει και το ταξίδι του Πραμόριτσα, μια ευχάριστη περιπέτεια που η τέρτατα οικολογική του αξία, οι εικόνες του, η περηφάνια και η φιλοξενία των ανθρώπων του θα σας συνοδεύουν για πάντα.

1

Μοναστήρι Αγ.Τριάδας

Τόπος ιερός για τους Βοιάτες είναι το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας, που βρίσκεται χτισμένο (1.050μ. υψ.) ανάμεσα στον Αυγερινό και τον Βυθό, στη θέση Αλώνια. Επείδε σημαντικό ρόλο στους αγώνες των Μακεδόνων κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, πρωτοστατώντας του ιερομόναχου Σερραφείμ (Παλιουμόναχου) αλλά και το χτίσιμό του στην σημερινή τοποθεσία.

Χωρόβροκαστα από τον Πεντάλοφο. Θρύλοι παλαιοι, τυλίζουν και τις παλαιότερες θέσεις του (Παλιουμόναχου) αλλά και το χτίσιμό του στην σημερινή τοποθεσία.

Ο θρύλος

Καποια νύχτα, ο ηγούμενος Νεόφυτος είδε ένα παράξενο όραμα, ένας άνθρωπος του υπέδειξε να κτίσει μοναστήρι στη θέση Αλώνια, όμως ο Νεόφυτος αδιαφόρησε. Την επόμενη νύχτα το όραμα επαναλήφθηκε. Την τρίτη νύχτα ο άνθρωπος αυτός παρουσιάστηκε και πάλι στον ηγούμενο και με αυστηρό ύφος του έδωσε εντολή να αρχίσει αμέσως την ανακατασκευή του μοναστηριού και να δοθεί σε αυτό το όνομα της Αγίας Τριάδας. Το πρωί ο Νεόφυτος κάλεσε τους μοναχούς και καθώς συζητούσαν τα σχετικά με το όραμα εμφανίστηκε ένας βοσκός και τους είπε ότι τις νύχτες έβλεπε μια λάμψη να βγαίνει από ένα δέντρο. Όλοι μαζί τότε πήγαν στο δέντρο και στην αγιολή του βρήκαν την εικόνα της Αγίας Τριάδας. Έτσι παραμερίστηκε κάθε διατογμός και άρρηκτο απορρίστηκε να ανεγερθεί καινούριο μοναστήρι και να δοθεί σε αυτό το όνομα της Αγίας Τριάδας.

Συγκεντρωμένα αριστουργήματα

Ο ναός χτίστηκε την περίοδο της ακμής των τεχντών και καλλιτεχνών στην Ήπειρο και τη Μακεδονία, πριν από το 1821 μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα. Από την κοιλίδα του Σαραντάπορου, ξεκίνησαν πρωιμότερες αρχιτεκτονές, λιθοδοεί, ξυλογλύπτες και ζωγράφοι και κατέκτησαν με την τέχνη τους όλη τη Βαλκανική, τη Μέκρη Ασία και τον Ώξ κόσμο.

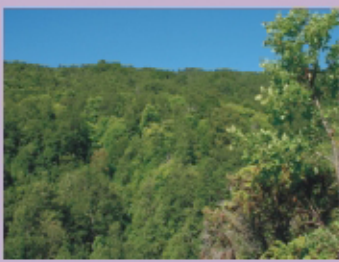
Τρεις πρωιμότεροι (1770-1797)

Ο Πεντάλοφος πρωιμότερατος Γεώργιος Κούστας έχτισε το ναό, σε ρυθμό σταυροειδούς βασιλικής με τρεις τρούλους.

Ο Πεντάλοφος λιθοδόος Μίλος Ζουπανοαυλίτης, ο οποίος έφτιασε σπουδαία έργα του σε εκκλησίες του Πηλίου, μες χάρησε λιθανάγλυφο υπέρθερο της κεντρικής εισόδου. Ο Χιοναδότης ζωγράφος Μισαήλ Μισαήλ ανακαταφόρσε το ναό το 1802. Ο Χιοναδότης ζωγράφος από την Κόνιστα στην Ήπειρο ήταν ξεκομιστοι για την τέχνη του. Στο κέντρο της παράστασης μέσα σε κύκλο δόξης εικονίζεται η Αγία Τριάδα. Αριστερά και δεξιά με σοφία και άρτια έκφραση αναπαριστάει ο Ξωγενελαμύς της θεοτόκου. Ηπειρώτες ξυλογλύπτες δημιούργησαν το επιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού με θέματα παρμένα από την Παλαιά και Καινή Διαθήκη.

Οι προσκυνητές

Κάθε χρόνο από τον Αυγερινό και τον Πεντάλοφο έρχονται προσκυνητές στο μοναστήρι και μεταφέρουν την σπειτή εικόνα της Αγίας Τριάδας στο χωριό τους και την περφέρουν από σπίτι σε σπίτι για το καλό.

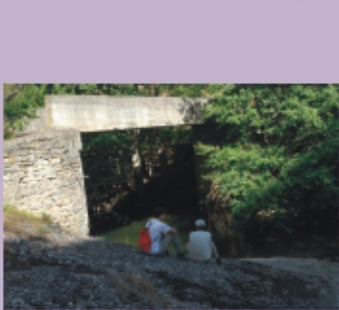

2

Περιοχή Παλιόμπελο

Η περιοχή φημίζεται για πεντανόστημα κάστανα αλλά και για το άθρονο σολέψι του και που παλαιότερα, το μάζευαν και το εμπιρεύονταν οι κάτοικοι του Βυθού και οι καλότεροι του μοναστηριού. Σαλειπόρφο τόπο το ονομάζαν!

Η περιοχή φημίζεται για πεντανόστημα κάστανα αλλά και για το άθρονο σολέψι του και που παλαιότερα, το μάζευαν και το εμπιρεύονταν οι κάτοικοι του Βυθού και οι καλότεροι του μοναστηριού. Σαλειπόρφο τόπο το ονομάζαν!

3

Γεφύρι Βακούφκο

Η γύρω περιοχή αποτελούσε περιοχή της Εκκλησίας, για αυτό και ονομαζόταν «Βακούφκο». Ας μην ξεχνάμε πως στα χρόνια της Τουρκοκρατίας μόνο η Εκκλησία είχε το δικαίωμα της κτηματικής περιουσίας.

Γεφύρι με τίτλο ευγενείας!

Παλιά η γύρω περιοχή αποτελούσε περιοχή της Εκκλησίας, για αυτό και ονομαζόταν «Βακούφκο». Ας μην ξεχνάμε πως στα χρόνια της Τουρκοκρατίας μόνο η Εκκλησία είχε το δικαίωμα της κτηματικής περιουσίας.

Οι μοντέρνοι καιροί

Αχ οι παλιές καλές εποχές... Το πέτρινο γεφύρι που ενώνει τις όχθες του Πραμόριτσα πέρασε στην ιστορία. Οι μοντέρνοι καιροί αντικατέστησαν το ξύλινο οδόστρωμα, που τόσα και τόσα θα είχε να μας πει, με μοντέρνα υλικά. Το γεφύρι συνδέει τον Βυθό με το Μοναστήρι της Αγίας Τριάδας και τον οικισμό του Αυγερινού.

4

Θέση Αλατίστρα

Μια θέση όπου πολλά χρόνια πριν οι κτηνοτρόφοι των γύρω περιοχών έρχανταν αλάτι για να ταιζούν τα κοπάδια τους. Η Αλατίστρα έχει μετατραπεί σήμερα, με την βοήθεια του φράγματος του ποταμού Πραμόριτσα, σε μια εξαιρεία θέση θέας όπου το στενό τοπίο της λίμνης μοιάζει με φινιόρ. Ανακαλύψτε τη μαγεία των χρωμάτων.

Μια θέση όπου πολλά χρόνια πριν οι κτηνοτρόφοι των γύρω περιοχών έρχανταν αλάτι για να ταιζούν τα κοπάδια τους. Η Αλατίστρα έχει μετατραπεί σήμερα, με την βοήθεια του φράγματος του ποταμού Πραμόριτσα, σε μια εξαιρεία θέση θέας όπου το στενό τοπίο της λίμνης μοιάζει με φινιόρ. Ανακαλύψτε τη μαγεία των χρωμάτων.

5

Γεφύρι Νταμπάκη

Το γεφύρι του Νταμπάκη - χτισμένο πάνω στο ποτάμι του Πραμόριτσα - ένυνη τον Βυθό με το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας αλλά και με τα βοσκοτόπια και τα δάση της περιοχής. Μοντέρνοι σταλακτίτες!

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 το ξύλινο οδόστρωμά του αντικαταστάθηκε από σκυρόδεμα στο οποίο έχουν σχηματιστεί σταλακτίτες. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στα διαλυτά άλατα ασβεστίου που περιέχονται στο σκυρόδεμα που μετά από χρόνια παρασφύονται από το νερό της βροχής, περνούν από τους πόρους και εμφανίζονται στο κάτω μέρος του οδοστρώματος όπου και κρυσταλλοποιούνται.

6

Δέση Καραγιάννη

Από το γεφύρι του Νταμπάκη αρχίζει η τεχνητή λίμνη του φράγματος Πραμόριτσα. Για τον επισκέπτη μπορεί οι εικόνες που φτιάχνει το πέτρινο φράγμα (η δέση του Καραγιάννη) κρυμμένη στις φυλλωσιές των θεοράτων βελανιδιών να προκαλούν θαυμασμό, όμως για τους τεχνίτες που το κατασκευάσαν την μεγάλη πρόκληση να υπάγουν ένα τέτοιο μεγάλο και δύσκολο έργο. Το χτίσιμό του έγινε επάνω σε βράχους όταν μεγάλες πέτρες τοποθετήθηκαν η μια κοντά στην άλλη, χωρίς συνδετικό υλικό και έφραξαν την κοίτη του ποταμού. Όλο το έργο σκηματίστηκε σε πεσσόλαους από σκληρό ξύλο οι οποίοι μπήκαν σε τριπλές, που αναγίτηκαν στους βράχους, μήκους 1 μέτρου και διαμέτρου 20 εκατοστών.

Το τεχνικό αυτό έργο της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, σε πέσμα του χρόνου και τις κατεβασές του ποταμού διατηρεί μια αξιοθαύμαστη αντοχή και μια παραμυθένια γοητεία.

7

Εκκλησιάκι Αγίου Πολύκαρπου

Ο μικρός μονόχωρος ναός του Αγίου Πολύκαρπου χτίστηκε το 1962 με δαπάνη που διέθεσε ο τότε μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης Πολύκαρπος.

8

Μύλος Καραγιάννη

Ο μύλος Καραγιάννη κατασκευάστηκε περίπου το 1850. Στην γύρω περιοχή βέβαια προϋπήρχαν και άλλοι μύλοι όπως ο Πασιτοεργινόδικος που κατασκευάστηκε περίπου το 1800 και ο οποίος βρισκόταν λίγο πιο πάνω από τον Καραγιάννη. Η σημασία του νερόμυλου πολύ μεγάλη στα παρελθόν καθώς εκεί οι κάτοικοι των γύρω περιοχών έλεθαν σχεδόν όλα τα δημητριακά όπως το καλαμπόκι, το σιτάρι, τη σικαλιά κ.α. Πληρούν του νερόμυλου οι μυλωνάδες φροντίζαν να κατασκευάσουν και νεροτριβές, γνωστές και ως δριστερές, έτσι ώστε οι κάτοικοι να μπορούν να πλένουν τις βελαντίτες και τα μύλκιά τους. Ήταν το πληντήριο της εποχής!!!

9

Η Καστανιά της Πασχάλενας

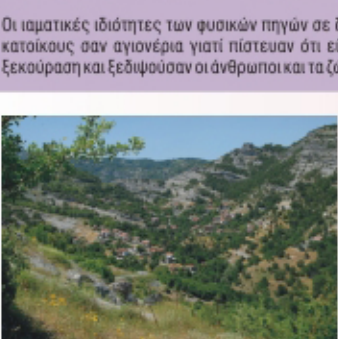
Η αστροσκομική καστανιά της Πασχάλενας που τον παλιό καιρό με την μεγάλη και πλούσια φυλλωσιά της φρόντιζε να ξεκουράζει αλλά και να προσφέρει προστασία από τις βροχές και τα χιόνια στους διαβάτες του μονοπατιού, στέκει ακόμα θεάραφη αλλά δυστυχώς κομμά.

10

Βρύση Αγιοιενέρι

Οι ιαματικές ιδιότητες των φυσικών πηγών σε διάφορες περιοχές του Βοιού, καθιερώθηκαν από τους κατοίκους σαν αγιονέρι γιατί πίστευαν ότι είχαν και θεική δύναμη. Στην βρύση Αγιοιενέρι εύρισκαν ξεκούραση και ξεδιψούσαν οι άνθρωποι και τα ζώα.

11

Βυθός

Στο ριζέ των θεοράτων βράχων του Καραουλά, μέσα σε πυκνή δάση, και σε υψόμετρο 1035 μέτρα, απάνταται ο Βυθός. Ιδρύθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα από αναγένετες που ήρθαν από τα γύρω παλαιχώρια. Η θέση του συνεβάλε ώστε να αναπτυχθεί στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Στον καδικά της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης στα 1797 ο Βυθός αναφέρεται ως συνοικία (μαχαλάς) του Πεντάλοφου. Το έτος 1884 με ενέργειες του ιατρού Κοσμά Αγακιάδη αποτέλεσε ανεξάρτητη κοινότητα.

Στο ριζέ των θεοράτων βράχων του Καραουλά, μέσα σε πυκνή δάση, και σε υψόμετρο 1035 μέτρα, απάνταται ο Βυθός. Ιδρύθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα από αναγένετες που ήρθαν από τα γύρω παλαιχώρια. Η θέση του συνεβάλε ώστε να αναπτυχθεί στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Στον καδικά της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης στα 1797 ο Βυθός αναφέρεται ως συνοικία (μαχαλάς) του Πεντάλοφου. Το έτος 1884 με ενέργειες του ιατρού Κοσμά Αγακιάδη αποτέλεσε ανεξάρτητη κοινότητα.

Πάθος για την ομορφιά!

Από την κοιλίδα του Σαραντάπορου το 19ο αι. ξεκίνησαν αναμοσatoi τεχνίτες-οικοδόμοι, λιθοδοί και ξυλογλύπτες, και ζωγράφοι. Οι τεχνίτες-καλλιτέχνες άσκανό το επιπλέονά τους ταξιδεύοντας σε κεραιικά οργανωμένες ομάδες (μπουλουκά). Ο Βυθός γέννησε πρωιμότερους που έκαναν τις πέτρες να μιλήν! Το πάθος για την ομορφιά μαρτυρούν -τις αρματισίες των σπιτιών του με τα λιθανάγλυφα σγκανάρια, -τα επιθλητικά καμπαναριά του των Εισοδίων της θεοτόκου, -τα λιθοστρωτα σοκάκια -τα πέτρινα τοξωτά γεφύρια που ενώνουν τις συνοικίες του

Πάθος για τη γνώση!

Με τόσους ταξιδευτές-μαστράτους οι κάτοικοι του Βυθού έγιναν φιλομαθείς. Διακρίθηκαν στα γράμματα, διέπρεψαν. Αποδείξεις; Δείτε το δημικό μας από το 1805 μέχρι σήμερα. Η δική μας πορεία στη γνώση για τον κόσμο.

Πάθος για φιλοξενία!

Με τόσους ταξιδευτές-μαστράτους οι κάτοικοι του Βυθού έμαθαν να αγινούν για τους δικούς τους στα ξένα. Έμαθαν να αςέφονται τους ξενιτεμένους και τους ταξιδιώτες. Η ζωή μας στο Βυθό είναι συνυπαρμένη με την φιλοξενία. Απολαύστε τη από κοντά.

12

Καλντερίμιο

Τα λιθοστρωτα σοκάκια (Καλντερίμια) φτιαγμένα από χέρια των γτόπιων μαστράων, χαρακτηρίζουν από την μία την οικονομική ευμάρεια των κατοίκων του Βυθού και από την άλλη την δεξιοτεχνία των μαστράων της πέτρας. Τα καλντερίμια αυτά συντηρούνταν τακτικά με εθελοντική εργασία των κατοίκων.

Τι να ήθελε η Αγαθούλα όταν έγινε το σπίτι της; Όχι θάλαμιος και εμεσις σπύματος. Ασφάλεια, άνεση, ομορφιά. Ευτυχώς λοιπόν που η Αγαθούλα το κατόφερε να χτίσει το 1865 ένα γερό και όμορφο σπίτι που έφτασε ως εμάς με τα μυστικά του.

Δείτε! Οι πελεκητές πέτρες και οι πολεμίστρες προστατέυαν τη σπιτιονοικοκυρά από τους κακοβούλους. Τα υλικά του σπιτιού, η πέτρα και το ξύλο, προστατεύουν τη σπιτιονοικοκυρά από το κρύο και τη ζέση!

Και άλλα μυστικά... Η αρχιτεκτονική διαρρύθμιση του εσωτερικού χώρου -με τις λαογραφικές συλλογές που δείχνουν την λειτουργία ενός βοϊδικού σπιτιού-ιστορούν για το πως η ανάγκη γίνεται σπουδή τέχνης και ομορφιάς.

Οικία Γκάσταρη

Η κληρονομιά της Αγαθούλας Γκάσταρη. Τι να ήθελε η Αγαθούλα όταν έγινε το σπίτι της; Όχι θάλαμιος και εμεσις σπύματος. Ασφάλεια, άνεση, ομορφιά. Ευτυχώς λοιπόν που η Αγαθούλα το κατόφερε να χτίσει το 1865 ένα γερό και όμορφο σπίτι που έφτασε ως εμάς με τα μυστικά του.

Δείτε!

Οι πελεκητές πέτρες και οι πολεμίστρες προστατέυαν τη σπιτιονοικοκυρά από τους κακοβούλους. Τα υλικά του σπιτιού, η πέτρα και το ξύλο, προστατεύουν τη σπιτιονοικοκυρά από το κρύο και τη ζέση!

Και άλλα μυστικά...

Η αρχιτεκτονική διαρρύθμιση του εσωτερικού χώρου -με τις λαογραφικές συλλογές που δείχνουν την λειτουργία ενός βοϊδικού σπιτιού-ιστορούν για το πως η ανάγκη γίνεται σπουδή τέχνης και ομορφιάς.

14

Βρύση Μητράκα

Η βρύση μετά το σπίτι του Γκάσταρη χτίστηκε στις 30 Μαΐου 1950 με δαπάνη που διέθεσαν ο Παύλος και η Δέσπω Μητράκα.

15

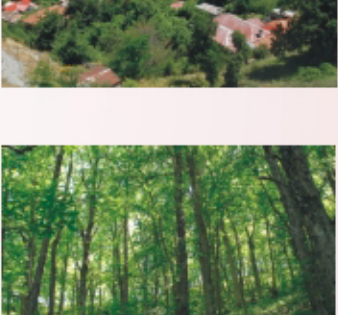
Γεφυράκι της Λένους

Το μικρό πέτρινο γεφυράκι που κάποτε αποτελούσε συνδετικό κρίκο των δύο μαχαλάων του οικισμού του Βυθού, πήρε το όνομά του από την Λένα Διμοσιόπουλου που έμενε πλησίον του.

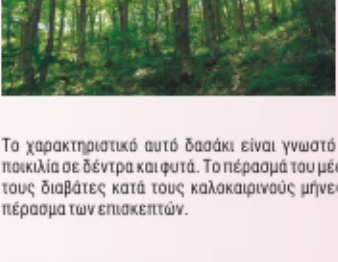
16

Θέση Θέας

17

Δάσος Μανούκα

Η περιοχή είναι γνωστή για τον θάνατόν που είχε και έχει στο νερό. Αυτό το αποδεικνύει και η -βρύση με τα δυο σολνάρια- που έχει δύο σφαιρικές εξέδου του νερού για την ταχύτερη εξυμπίεση των κατοίκων του χωριού.

18

Βρύση με τα δυο Σωλνάρια

19

Ιερός Ναός Αγίου Αχιλλείου

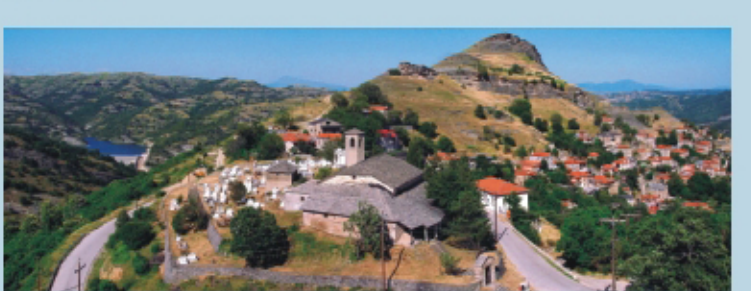
Η αρχιτεκτονική:μεγαλοπρεπή μεγέθη Ο ναός είναι ρυθμού τρικλίτης βασιλικής με νάρθηκα, δηλ. με τρεις διαδρόμους και χώρο εισαγωγής στον κυρίως ναό. Υπάρχει μία ανοικτή στοά στη δυτική και νότια πλευρά, ενώ στην βόρειοισυτή έχει ένα παρεκκλήσι. Χτίστηκε το 1742 από Πενταλόφους μαστράους.

Η ζωγραφική: ανθρώπινο ρεαλισμός

Οι τοιχογραφίες ξεχωρίζουν για την χρωματική ευαισθησία και την ποιότητα της μεταβυζαντινής ζωγραφικής. Η ρεαλιστική ένταση στον απλότο ανθρώπινο πόνο απέδωσαν οι ζωγράφοι στην τοιχογραφία η "Βερεκονία του Ηρώδη" στον κυρίως ναό, όπου αλλόφωνες στρατιώτες εμφανίζονται να σκοτώνουν με μανία το βρέφη και να τα φέρουν στις λότητες τους ως τρόπαια, κλέβει την παράσταση. Οι σκηνές στην αριστερή πλευρά του νάρθηκα όπου οι δαίμονες βασανίζουν τις ψυχές σύμφωνα με τα αμαρτήματα τους φιλοτέχνησαν με μεαστρία οι ξεκομιστοί χιοναδίτες καλλιτέχνες Κωνσταντίνος Μισαήλ και Μισαήλ Μισαήλ στα 1774. Από τις δεσποτικές εικόνες του τέμπλου, παλαιότερες είναι του Παντοκράτορα, του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου Σπυριδώνα η οποία σύμφωνα με την αφήγωση της, ζωγραφίστηκε το 1767.

Η ξυλογλυπτική: σκαλιστά στον αέρα

Αριστούργημα της τέχνης του ξύλου το τέμπλο του ναού. Φτιαγμένο από έλαο καρδιάς με την τεχνική του «σκαλιστο στον αέρα», δηλ. με διαμεπρή κενά ανάμεσα στα θέματα. Οι τεχνίτες είναι βαθιά επηρεασμένοι από την τέχνη του δυτικοευρωπαϊκού μαρμάρου (ελικοειδείς γραμμές και πληθωρική διακόσμηση) που κυριαρχεί στην εκκλησιαστική ξυλογλυπτική. Ιδιαίτερα στο τέλος του 18ου αιώνα, δημιουργούν συνθέσεις με σκηνές από την Παλαιά και Καινή Διαθήκη καθώς και από το φυτικό και ζωικό βασίλειο.

20

Πεντάλοφος

Τα πρώτα μας βήματα!

Στα 1050 μέτρα χτίσαμε τον Πεντάλοφο, ανάμεσα στη Γκραντίσκα και το Ρουμίνι. Πριν από εμάς πολλοί υπήρξαν και άλλοι κάτοικοι. Οι μαρκινσι συγγενείς μας άρσανε πλούσιους θύμους, χηνη από σπίτι σε χαμένες εποχές, πήλναν από την εποχή που άφημας έμεινε το αδιόρη. Συνέχεια είχαμε κατοίκους στο χωριό μας. Και νομιάματα μας άρσανε και πήλναν για να τους μνημνεύουμε. Και στην εποχή του Πηλίκου και στην Εποχή του Μεγαλέξανδρου ζούσαμε καλά. Και τους Ρωμαιοίους γνωρίζαμε και Βυζαντινοί γίναμε.

Οι περγαμνές μας!

Πριν από 300 χρόνια ήρθαν οι πρώτοι κτηνοτρόφοι να χτίσουν το χωριό. Το έδαφος και η πέτρα μετέτρεφαν τους κτηνοτρόφους σε τεχνίτες και πελεκητές. Οργώσαμε ολόκληρη τη Βαλκανική και χώρες της Ασίας. Χωριστή μας είναι αρχιτέκτονας εκκλησιών, δόμοις Ζητανιώτης και ο λιθοδόος Μίλος Ζουπανοαυλίτης. Τα έργα τους κοσμούν το Πήλο και μας κάνουν περήφανους.

Η αγάπη για τον τόπο μας έκανε πολεμιστές. Στα χρόνια του Μιχά Ζέζα αγωνιστήκαμε σκληρά να ενωθούμε με την Ελλάδα και το κατόφεράμε. Στον τελευταίο πόλεμο οι γυναίκες μας ακόμη πολέμησαν για τη λευτεριά: οι Βρυλικές «Γυναίκες της Πίνδου» φορημένες με πυρμαχικά και τρόφιμα, αναρχόντατι στα απρόστα φαράγγια της Πίνδου εναντιώντας τον ελληνικό στρατό.

Σήμερα:

Ο Πεντάλοφος με την αρματωσιά των διόρφων και τριώρφων σπιτιών, τα λιθανάγλυφα τζάκια, την τρικλίτη βασιλική του Αγίου Αθανασίου που δεσποίζει στο μεσοχώρι, τα λιθοστρωτα σοκάκια και το μεγάλο Καστιονοστάδιο, φανεώνει την πλούσια κληρονομιά και την πολιτιστική του ταυτότητα.

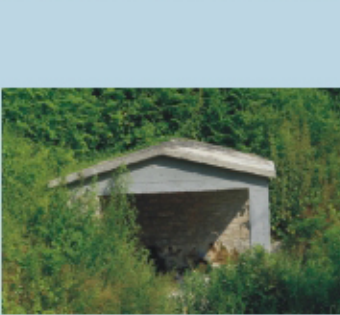
21

Ιερός Ναός Αγίας Βαρβάρας

21

Βρίσκεται στην Κάτω συνοικία και χτίστηκε το 1867. Εξαιρετικής λιθοδοικής τέχνης είναι η εισόδος του ναού με πελεκητές κολώνες και λιθανάγλυφες διακοσμήσεις. Σύμφωνα με την παράδοση, στον περιβάλλο του ναού στάθηκε και μάλιστα στους πενταλόφους ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτήλικος κατά τον 1777/8.

22

Βρύση Σκης

Είναι το πρώτο πέτρινο τοξωτό γεφύρι που συναντά το ποτάμι του Πραμόριτσα στο ξεκίνημά του. Το όνομά του το οφείλει στον Πενταλόφιτη μυλωνά Ντέρη που είχε νερόμυλο κοντά το γεφύρι.

Τα χρόνια περνούν και ο μύλος σταμάτησε να αλέθει. Και σαν να μην έφτανε αυτό στην εποχή μας ο ποταμός πλημμύρηκε και το γεφύρι έχασε το μικρότερο τόξο του. 40 χρόνια μετά το δίτοξο γεφύρι του Ντέρη ξαναβρήκε το πρόσωπό του (2006)...

Τα χρόνια περνούν και ο μύλος σταμάτησε να αλέθει. Και σαν να μην έφτανε αυτό στην εποχή μας ο ποταμός πλημμύρηκε και το γεφύρι έχασε το μικρότερο τόξο του. 40 χρόνια μετά το δίτοξο γεφύρι του Ντέρη ξαναβρήκε το πρόσωπό του (2006)

24

Περιοχή Αργαλειού

Σαν τεράστια ξύλα αργαλειού στέκουν οι δύο κόβητοι βράχοι, ο ένας αντίκρη στον άλλον. Οριοίσι με σημειληγάδες, οφάνωνται πάνω από το λιθόστρωτο μονοπάτι, το οποίο άλλοτε μοιάζαν να το προστατεύουν και άλλοτε να το απειλούν.

Το πηγάδι της αρκούδας που βρίσκεται σε ένα κοιλώμα μετά την περιοχή Αργαλειού, παλαιότερα και κατά την παράδοση των γτόπιων κατοίκων, δροσίζε και ξεδιψούσε της αρκούδες. Στην ουσία προκειται για μια πηγή με πολύ εύγεστο και δροσερό νερό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για άλλους διαβάτες του μονοπατιού, μιας και η ροή του νερού είναι πολύ μικρή.

26

Εξωκλήσι Αγίας Βαρβάρας

Ο Ανδρέας Καραύσις στη μνήμη των γονέων του ανέγειρε και δώρισε στο χωριό το ξωκλήσι της Αγίας Βαρβάρας. Οι ντόπιοι το αποκαλούν Αι Βαρβαρίτσα για να μπορούν να το ξεχωρίζουν από το μεγάλο ενοριακό ναό που βρίσκεται στην κάτω συνοικία του Πενταλόφου.

27

Θέση Θέας

Απολαύστε τη θέα προς τα γύρω βουνά, Αυγό και Ρουμίνι, που εμφανίζονται το ένα πίσω από το άλλο έχοντας σε πρώτο πλάνο τον Πεντάλοφο.

28

Αγία Σωτήρα

Οδοιπορικό στην αρχοντιά
Πάνω από ένα πυκνό δάδος δρυών, σγκάνει το ανάστημά της η Αγία Σωτήρα, η παλιά Σβάλινη, φορημένη με πέτρινα σπία, εκκλησιές, βρύσες, εικονοστάσια, είναι περιτυλιγμένη με